

Samen zijn we sterk!

⌚ Duur 60 minuten

🎯 Lesdoel De leerlingen ontdekken hoe je respectvol met verschillen omgaat. Ze leren hoe je samenwerkt met leerlingen die anders denken of voelen dan zichzelf. Ze oefenen met complimenten geven, opkomen voor elkaar en bouwen aan een inclusieve klas.

Verbindende leergebieden

- Sociaal-emotionele ontwikkeling
- Kunstzinnige oriëntatie (beeldend, drama)
- Taalontwikkeling (gesprek, luisteren, reflectie)
- Filosofie (morele vragen, verschillen)
- Burgerschap (inclusie, samenwerking, democratische waarden)

Kerdoelen

Burgerschap

- 2 Diversiteit – Leerlingen leren omgaan met verschillen in opvattingen, voorkeuren en achtergronden.
- 3 Democratische waarden – Leerlingen leren samen beslissen, naar elkaar luisteren en met verschillen omgaan.
- 5 Democratische betrokkenheid – Leerlingen leren hoe ze een bijdrage kunnen leveren aan een rechtvaardige groep.

Nederlands

- 2A Luisteren en lezen met begrip – Leerlingen luisteren naar persoonlijke verhalen en gesprekken.
- 3A Doelgericht spreken en schrijven – Leerlingen uiten gevoelens en gedachten in zinnen en gesprekken.
- 4A Doelgericht gesprekken voeren – Leerlingen leren samen reflecteren en oplossingen bedenken.

Kunst en cultuur

- 1 Creatieve maak- en denkstrategieën – Leerlingen gebruiken vorm en kleur om een boodschap te verbeelden.
- 3 Betekenis geven – Leerlingen reflecteren op kunst als uitdrukking van saamhorigheid.
- 6 Kunst en cultuur beleven – Leerlingen ervaren de kracht van verbeelding in sociale processen.
- 7 Kunst en cultuur in context – Leerlingen reflecteren op kunst als uitdrukking van maatschappelijke waarden en groepsverbondenheid.

Mens en maatschappij

- 2 Vraagstukken – Leerlingen leren over verschillende maatschappelijke vraagstukken en ontdekken hoe deze invloed hebben op henzelf en anderen.
- 9 Invloed en macht – Leerlingen leren wat invloed en macht betekenen in de samenleving en ontdekken hoe ze zelf verantwoordelijk kunnen zijn voor hun gedrag en keuzes binnen hun groep en omgeving.
- 12 Sociale omgeving – Leerlingen leren hoe zij deel zijn van een groep en hoe ze deze positief kunnen beïnvloeden.

Benodigheden

- Grote vellen papier
- Stiften, kleurpotloden, verf
- Tijdschriften, scharen, lijm
- Prentenboek of afbeeldingen over verschillen
- Rollenspelmateriaal (zoals doeken, hoedjes)

Introductie voor de leerkracht

In groep 4 groeit het bewustzijn van leerlingen over verschillen tussen mensen, groepsdynamiek en hun eigen plek binnen de klas. Ze ontdekken dat samenwerken niet vanzelf gaat en dat verschil niet alleen lastig is, maar ook verrijkend. Deze les daagt leerlingen uit om met een open blik naar zichzelf en anderen te kijken. Door middel van gespreksvragen, beeldende kunst en rollenspel onderzoeken leerlingen hoe zij kunnen bijdragen aan een inclusieve klas. De les biedt structuur én ruimte: er is aandacht voor expressie, interactie en reflectie.

Als leerkracht begeleid je dit proces door verschil te waarderen, door leerlingen taal te geven voor hun gevoelens en door actief inclusie zichtbaar te maken. Laat verschillen bestaan én verbind leerlingen in wat hen samenbrengt. Reageer positief op initiatieven van leerlingen, moedig respectvolle gesprekken aan en gebruik situaties uit de klas als ingang voor verdieping.

Omschrijving van de opdracht

In deze les leren leerlingen dat verschillen normaal en waardevol zijn. Ze verkennen hun eigen voorkeuren, vergelijken deze met die van klasgenoten en oefenen met samenwerken vanuit verschil. Ze ervaren hoe je ondanks uiteenlopende ideeën tot iets moois kunt komen – in kunst, spel en groepsgedrag.

Begeleiding

Laat leerlingen merken dat alle bijdragen welkom zijn. Stel open vragen en benoem zichtbaar gedrag dat positief bijdraagt aan samenwerking of respect. Ondersteun leerlingen bij het benoemen van verschillen zonder oordeel. Help leerlingen die moeite hebben met zich inleven of samenwerken door bijvoorbeeld rollen te verdelen in het spel of hen te koppelen aan een maatje.

Kennisoverdracht

Geef bij de oriëntatiefase korte uitleg over wat verschillen zijn, bijvoorbeeld in uiterlijk, cultuur, voorkeur of gedrag. Bespreek hoe samenwerken vraagt om rekening houden met de ander. Gebruik het prentenboek of plaatmateriaal om begrippen als 'inclusie', 'samen' en 'verschillen' visueel en herkenbaar te maken.

Differentiatie

Laat leerlingen zelf kiezen hoe ze hun mening of ervaring verwoorden (tekenen, vertellen, naspelen). Geef visuele ondersteuning of startzinnen voor leerlingen die moeite hebben met reflecteren. Laat meer talige leerlingen de klascode formuleren of de presentatie begeleiden. Stem de rolverdeling voor het rollenspel af op de behoeften van leerlingen.

De vijf fasen van de leercirkel

Verwondering

Start in de kring met de vraag: 'Kun je vriend(inn)en zijn met iemand die iets heel anders leuk vindt dan jij?' Laat leerlingen voorbeelden geven van vrienden met andere hobby's, gewoonten of gedachten.

Vervolg vragen:

- Is het soms lastig om samen te spelen met iemand die anders denkt?
- Wat kun je dan doen?
- Maakt verschil het juist leuker?

Laat leerlingen tekenen of schrijven wat zij leuk vinden. Laat hen het resultaat vergelijken met dat van een klasgenoot. Wat is hetzelfde? Wat is anders?

Doel: leerlingen verwonderen zich over verschil en ontdekken dat het niet erg is om anders te zijn – en dat het zelfs kansen biedt.

Oriëntatie

Werkvorm: samen-schilderij 'wij horen bij elkaar'. Op een groot vel tekenen de leerlingen zichzelf. Alle figuren raken elkaar in een centraal symbool (hart, zon, boom, hand). Elk figuurtje mag anders zijn qua kleur, vorm of expressie, maar samen vormen ze één beeld. Bespreek:

- Wat zie je van jezelf terug?
- Wat hebben we allemaal verschillend gedaan?
- Wat maakt ons één groep?

Doel: leerlingen ontdekken hoe verschil en verbondenheid samen kunnen bestaan in beeld én klas.

Onderzoek

Rollenspel in tweetallen of groepjes:

- situatie 1: twee kinderen maken samen een werkstuk, maar willen iets anders doen;
- situatie 2: een kind wordt steeds overgeslagen bij een spel.

Laat de leerlingen de situaties naspelen. Bespreek na elke scène:

- Wat gebeurde er?
- Hoe voelde iedereen zich?
- Wat hielp om het op te lossen?
- Hoe kun je samenwerken als je het niet eens bent?

Laat terugkoppelen naar de klas: hoe zorgen wij ervoor dat iedereen meedoet en zich veilig voelt?

Doel: leerlingen oefenen het herkennen van sociaal ongemak en vinden samen oplossingen om inclusie te bevorderen.

Uitvoering

'Klascode van samenwerking': bedenk samen zinnen die passen bij een inclusieve klas. Voorbeelden:

- Wij luisteren naar elkaars ideeën.
- Wij zeggen iets aardigs als iemand zich verdrietig voelt.
- Wij doen allemaal mee.
- We mogen verschillend zijn.

Maak een poster of groot kunstwerk waarin deze zinnen verwerkt worden. Laat leerlingen symbolen of tekeningen toevoegen die samenwerking uitdrukken.

Doel: de klas formuleert richtlijnen voor haar eigen inclusieve groepsclimaat – en verbeeldt deze richtlijnen.

Reflectie

Zet de kring klaar voor de afsluiting. Laat leerlingen terugblikken. Gespreksvragen:

- Wat heb jij vandaag geleerd over samenwerken?
- Wanneer merkte je dat iemand iets op een andere manier deed?
- Wat deed jij toen?

Laat leerlingen een zin afmaken:

- Ik vond het fijn toen ...
- Ik vond het lastig toen ...
- Volgende keer wil ik proberen om ...

Schrijf of teken de zinnen op kaartjes en hang ze op als herinnering aan de les.

Doel: leerlingen reflecteren op hun houding en gedrag en ze formuleren persoonlijke intenties voor sociaal handelen.

Evaluatie en reflectie voor de leerkracht

Observeer tijdens de les:

- Welke leerlingen nemen initiatief tot samenwerken?
- Wie voelt zich snel buitengesloten of onzeker?
- Welke verschillen (cultureel, sociaal, karakter) komen spontaan naar boven?

Stel jezelf vragen als:

- Hoe kan ik het thema 'samen sterk' structureel zichtbaar maken?
- Welke uitspraken of gedragingen verdienen een vervolgles?
- Hoe worden waarden als gelijkwaardigheid en betrokkenheid zichtbaar in het dagelijks handelen?

Mogelijke vervolglesen

- Wat doe je als je het oneens bent met een klasgenoot?
- Hoe zorg je dat iedereen erbij hoort op school?
- Waarom is verschillend zijn juist goed?
- Hoe merk je dat iemand zich buitengesloten voelt?

Deze lesbrief hoort bij de uitgave 'EigenlijkWijs'.
www.eigenlijkwijs.nl